

Nr 20

Lagutskottets betänkande med anledning av motion om tidpunkten för skiljedom i anledning av utländskt skiljeavtal m. m.

I motionen 1975:1141 av fru Lindquist (m) hemställs att riksdagen antar i motionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i lagen (1929:145) om skiljemän,
2. lag om ändring i lagen (1929:147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Förslagen finns upptagna i *bilaga* till detta betänkande (se s. 12 f.).

Utskottet har inhämtat utlåtanden över motionen från Svea hovrätt, riksstatteverket, kommerskollegium, juridiska fakulteten vid universitetet i Lund och länsstyrelsen i Stockholms län. På begäran av utskottet har ytterligare vidare avgivits av Sveriges advokatsamfund.

Kollegiet har bifogat yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Gällande ordning*Skiljeförfarande*

För att undvika en tidsödande rättegång kan ett par tvistande parter komma överens om att låta tvisten avgöras av skiljemän enligt *lagen (1929:145) om skiljemän (SML)*. Man kan också redan när ett avtal ingås genom en skiljedomsklausul bestämma, att eventuella tvister med anledning av avtalet skall hänskjutas till avgörande av skiljemän.

I praktiken är skiljemännen vanligen tre till antalet, varvid parterna utser en vardera och dessa i sin tur den tredje, som blir ordförande. Det är dock inte nödvändigt att parterna avtalsvis reglerar hela frågan om skiljemännens antal och hur de skall utses. Sålunda kan parterna t. ex. anförtro val av skiljeman åt en i överenskommelsen angiven person, myndighet eller sammanslutning.

Skiljemännens avgörande kallas *skiljedom*. Den har samma verkan som en domstolsdom men kan ej överklagas. Vissa felaktigheter av formell natur kan dock klandras vid domstol.

Utländska skiljeavtal och skiljedomar

Regleringen i SML avser svenska skiljeavtal och skiljedomar. Bestämmelser rörande internationella förhållanden finns i *lagen (1929:147) om ut-*

ländska skiljeavtal och skiljedomar (LUSK), som bygger på vissa konventioner vilka Sverige ratificerat. För en speciell grupp av utländska skiljedomar har vidare särskilda bestämmelser meddelats i *lagen (1966:735) om erkännande och verkställighet av skiljedomar i vissa internationella investeringstvister*, vilken likaledes har konventionsgrund.

I 1 § LUSK återfinns gränsdragningen mellan svenskt och utländskt skiljeavtal. Av paragrafen framgår att skiljeavtal är att anse som utländskt dels när skiljeförfarandet enligt avtalet skall äga rum utom riket, dels då det i avtalet inte har bestämts någon ort för förfarandet men båda parter har hemvist utom riket.

Enligt 5 § LUSK skall skiljedom anses som utländsk, där den är meddelad på utländsk ort. Motsättningsvis kan man följaktligen såsom svensk betrakta skiljedom, som är meddelad i Sverige.

Fristen för meddelande av svensk skiljedom

Enligt 18 § första stycket SML ankommer det i första hand på parterna att överenskomma om den tid, inom vilken skiljedom skall meddelas. Sådan överenskommelse kan träffas i skiljeavtalet eller vid sidan därav och kräver ej viss form.

Om parterna inte bestämt viss tid för skiljedomens meddelande skall den enligt 18 § andra stycket SML meddelas inom sex månader från det skiljeavtalet slöts. Om skiljeavtalet avser framtida tvist skall fristen i stället räknas från den dag, då tillämpning av skiljeavtalet påkallades. Enligt 11 § SML påkallas tillämpning av skiljeavtal genom att motparten skriftligen meddelas uppgift på den eller de frågor varom skiljedom begärs.

Den nyssnämnda legala fristen för skiljedoms meddelande kan enligt 18 § andra stycket SML förlängas i två fall. Först och främst gäller, att om tvist angående skiljeavtalets giltighet eller tillämplighet inom sexmånadersfristen väcks genom stämning till domstol, tiden för skiljedoms meddelande räknas från den dag tvisten blivit slutligen avgjord. Vidare äger överexekutor, när särskilt skäl föreligger, på ansökan av part medge förlängning av tiden men inte utan synnerlig anledning med mera än sammanlagt sex månader. Slutligen stadgas i nämnda paragraf att skiljeavtalet är förfallet beträffande den ifrågavarande tvisten vid den fastställda tidens utgång, om inte dessförinnan antingen meddelats skiljedom eller rörande tidens förlängning gjorts ansökan som bifalles av överexekutor.

Ansökningsärenden som avses i 18 § SML tas enligt 26 § samma lag upp av överexekutor i den ort där endera parten har sitt hemvist. Någon uttrycklig supplerande regel för det fall att ingendera parten har hemvist i Sverige finns inte. Någon vägledning i frågan vilken överexekutor som i sådant fall är behörig ges inte heller i förarbetena till lagstiftningen.

Skiljeförfarande i Sverige på grund av utländskt skiljeavtal

I 4 § LUSK anges som huvudregel att skiljeförfarande på grund av utländskt skiljeavtal inte får äga rum här i riket. Vissa undantag görs emellertid för det fall att avtalet anses som utländskt till följd av att parterna hade hemvist utomlands och inte avtalat om förfarande i Sverige. I sådant fall får förfarandet äga rum här i landet om part, mot vilken avtalet görs gällande, efter dess tillkomst bosatt sig i Sverige. Detsamma gäller om skiljemännen eller skiljedomsinstitution i enlighet med avtalet bestämt att förfarandet skall äga rum i Sverige. För dessa undantagsfall föreskrivs i 4 § LUSK att SML:s regler om förfarande i anledning av svenskt skiljeavtal skall lända till efterrättelse i fråga om förfarandet. Detta innebär att bl. a. de ovannämnda bestämmelserna i 18 och 26 §§ SML blir tillämpliga på det ifrågakvarande skiljeavtalet.

En med 4 § LUSK korresponderande bestämmelse angående skiljeavtal som inte är utländskt finns i 4 § SML. Enligt denna paragraf får inte skiljeförfarande enligt SML inledas mot part, som har hemvist utom riket och inte skulle i tvist av den art varom är fråga kunna sökas vid svensk domstol. Undantag gäller för det fall att avtalet innebär att förfarandet skall äga rum här i riket eller parten eljest samtycker till det eller om skiljemännen eller skiljedomsinstitution i enlighet med avtalet bestämt att förfarandet skall äga rum här i riket.

Motionen

I motionen framhålls att den i 18 § andra stycket SML angivna sexmånadersfristen för meddelande av skiljedom är alltför kort när bestämmelsen skall tillämpas på utländska skiljeavtal. Det är vid sådana skiljeavtal, där parterna har hemvist utomlands, inte ovanligt att skiljemännen utses först flera månader eller halvår efter det att skiljedom begärdes. En lämplig lösning är enligt motionärens mening därför att som utgångspunkt för fristen ange den tidpunkt då skiljemännen utses, detta naturligtvis under förutsättning att skiljemännen inte utsetts redan i skiljeavtalet.

Vidare påpekas i motionen att gällande lagstiftning inte ger någon anvisning om vilken överexekutor som kan taga upp ansökan om förlängning av tiden, då parterna saknar hemvist i Sverige. Möjligen kan man då förmoda att vilken överexekutor som helst kan taga upp sådan ansökan. Eftersom oklarheten härom emellertid medfört att skiljedomsförfaranden fått förläggas utomlands är det erforderligt att i lag intaga bestämmelser om behörig överexekutor, anser motionären. Av många skäl kan det vara lämpligt att sådana ansökningar görs hos en enda överexekutor, förslagsvis överexekutorn i Stockholm.

1972 års departementspromemoria

De i motionen berörda frågorna finns behandlade i en inom justitiedepartementet i september 1972 upprättad promemoria med förslag till vissa ändringar i lagstiftningen om skiljedom (Ds Ju 1972:29). I promemorian återfinns även förslag till lagtext som nära överensstämmer med de förslag som läggs fram i motionen.

Promemorian har remissbehandlats men har ännu inte lett till lagstiftning.

Remissyttrandena

Allmänna synpunkter

De i motionen förordade lagändringarna har till övervägande del fått ett positivt mottagande av remissinstanserna. Särskilt gäller detta om förslaget att överexekutor i Stockholm skall fungera som reservforum när i ett utländskt skiljeavtal bestäms att förfarandet skall äga rum i Sverige men ingen av parterna har sitt hemvist här.

Svea hovrätt framhåller att det är önskvärt att den svenska skiljedoms-lagstiftningen är så utformad att den inte försvårar genomförande i Sverige av skiljeförfaranden på grund av utländska skiljeavtal. Det är möjligt att de i motionen berörda problemen föranlett parter eller skiljemän att avstå från valet av Sverige som plats för skiljeförfarandet trots att de annars velat förlägga det dit. De föreslagna lagändringarna är enligt hovrättens mening ägnade att undanröja dessa brister i lagstiftningen.

Länsstyrelsen i Stockholms län upplyser att länsstyrelsen inom sin särskilda överexekutorsenhet relativt ofta har att ta befattning med uppskovsärenden samt att parter som saknar hemvist i Sverige inte sällan i skiljeavtal föreskriver att förfarandet skall äga rum i Stockholm.

I yttrandet från *Stockholms handelskammare* anförs att handelskammaren under de senaste åren kunnat konstatera ett starkt växande intresse från utländska företag och organisationer att förlägga skiljeförfarande till Sverige. Vid de kontakter kammaren haft med utländska företag och andra har bl. a. de i motionen upptagna problemen diskuterats. Vissa företag har därvid uttryckt önskemål om att få dessa bestämmelser ändrade. Handelskammaren hälsar därför motionsförslagen med stor tillfredsställelse.

Enligt *Advokatsamfundets* uppfattning är det sannolikt att det finns ett betydande antal avtal, där parterna föreskrivit sådant skiljeförfarande som skulle beröras av de föreslagna ändringarna. Samfundet anser därför att genomförandet av dessa ändringar inte utan vägande skäl bör uppskjutas.

Forumfrågan

Förslaget om att i 26 § SML införa en kompletterande bestämmelse om att överexekutor i Stockholm skall vara behörig att uppta ansökningsärenden

enligt 18 § samma lag, när ingendera parten har hemvist i Sverige, tillstyrks av *riksskatteverket, kommerskollegium, juridiska fakulteten vid universitetet i Lund, länsstyrelsen i Stockholms län, Advokatsamfundet och handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.*

Även *Svea hovrätt* instämmer i motionärens åsikt att det är erforderligt att i lag inta bestämmelser om behörig överexekutor – och då överexekutor i Stockholm – för det fall parterna saknar hemvist i Sverige. Hovrätten anmärker emellertid att i 26 § SML stadgas, att överexekutor upptar inte bara ärenden om förlängning av den legala fristen för skiljedoms meddelande utan också ärenden enligt 8 och 10 §§ SML, vilka rör val av skiljeman och utbyte av sådan. Sistnämnda frågor regleras enligt LUSK inte av svensk lag och torde ej heller bli aktuella för svensk överexekutors del. Enligt hovrättens mening torde därför lagtekniska skäl tala för att forumregeln i stället upptas i LUSK.

Att den föreslagna forumbestämmelsen skulle komma att omfatta även ansökningsärenden enligt 8 och 10 §§ SML har uppmärksamats också av *länsstyrelsen i Stockholms län*. Länsstyrelsen påpekar att nämnda förhållande inte berörts i motiveringen till motionsförslaget men framhåller för sin del att en reglering av forumfrågan beträffande dessa ärenden är minst lika betydelsefull.

Tidpunkten för skiljedoms meddelande

Förslaget om sådan ändring av 4 § LUSK att sexmånadersfristen för skiljedoms meddelande räknas från den dag skiljemännen utsågs, när skiljeförfarande äger rum i Sverige på grund av utländskt skiljeavtal, tillstyrks av *Svea hovrätt, kommerskollegium, Advokatsamfundet och handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö*. Mot den närmare utformningen av motionsförslaget i denna del framförs dock samtidigt erinringar av åtskilliga remissinstanser. Förslaget avstyrks uttryckligen av *riksskatteverket*.

Svea hovrätt erinrar om att såväl dansk, norsk som finsk lagstiftning saknar bestämmelser om viss frist för skiljedoms meddelande. Måhända kunde därför enligt hovrättens mening övervägas att reglera frågan så, att när det gäller utländska skiljeavtal någon legal frist inte alls skall gälla. Hovrätten vill i sammanhanget också nämna, att påtalade svårigheter att hinna slutföra förfarandet inom den legala fristen kan uppkomma när skiljeförfarandet äger rum på grund av ett svenskt skiljeavtal, särskilt när ena parten bor utomlands. För den skull kunde ifrågasättas att ändra utgångspunkten för sagda frist i SML, påpekar hovrätten.

Frågan om inte den ordning som nu föreslås beträffande utländska skiljeavtal också bör införas för vissa svenska skiljeavtal tas upp även i yttrandena från *länsstyrelsen i Stockholms län* och *Advokatsamfundet*. Länsstyrelsen framhåller att av 4 § SML jämförd med 1 § LUSK torde framgå att skiljeavtal där båda parterna äger hemvist utomlands likväl kan vara att

anse som svenskt, nämligen där i skiljeavtalet eller eljest bestämts att skiljeförfarandet skall äga rum här i riket. De av motionären åberopade skälen för en förlängd tidsfrist synes enligt länsstyrelsens mening var lika bärande vid avtal som sist nämnts. Uppskovsframställningar har, såvitt det kan utredas, hos länsstyrelsen förkommit endast beträffande sådana avtal. För att tillgodose behovet av förlängd tidsfrist i samtliga de fall där parterna har hemvist utomlands synes därför lagstiftningen böra utformas på annat sätt än motionären föreslagit, framhåller länsstyrelsen. I detta sammanhang påpekar länsstyrelsen att det av lagtexten otvetydigt bör framgå att tidsfristen skall räknas från den tidpunkt då samtliga skiljemän utsetts, dvs. även sådana som utses av skiljemännen själva, av överexekutor eller på annat sätt.

Advokatsamfundet anför i denna del att de skäl som kan anföras för den föreslagna tidsberäkningen beträffande utländska skiljeavtal torde ha samma giltighet för berörda typ av svenska skiljeavtal. Det bör därför övervägas om inte den nya tidsberäkningen bör göras tillämplig också på de senare. I detta läge kan det enligt samfundets mening vidare ifrågasättas om inte det mest rationella vore att införa den nya beräkningsmetoden för alla typer av skiljeavtal, alltså även för rent svenska avtal. Också beträffande de senare torde den nuvarande tidsfristen i praktiken ofta anses för kort, och begäran om förlängning av tiden torde vara tämligen vanlig. Att fastställa den nya utgångspunkten för tidsfristen torde inte bereda svårighet. I själva verket är det nog ofta svårare att fastställa nu gällande utgångspunkt (påkallandet av tillämpning av skiljeavtalet), anser samfundet. Någon ny möjlighet för endera parten att obstruera förfarandet torde därigenom inte öppnas. Obstruktion hindras genom andra bestämmelser i SML (8 och 10 §§), och effekten av dessa påverkas inte av den nu diskuterade ändringen beträffande tidsfristen. För övrigt har syftet med sexmånadersfristen aldrig varit att förhindra obstruktion utan att ange en tidpunkt efter vilken parterna skall vara oförhindrade att väcka talan vid allmän domstol (se nya lagberedningens förslag till lag om skiljemän, Stockholm 1885 s. 23).

Juridiska fakulteten vid Lunds universitet finner motionärens förslag i denna del diskutabelt. Enligt fakultetens bedömning är det visserligen helt riktigt såsom påpekas i motionen, nämligen att den i 18 § SML angivna tidsfristen, sex månader, är alltför kort när det gäller utländska skiljeavtal. Betydande skäl talar alltså för en lagändring. Men det kan ifrågasättas om det inte vore en halvmesyr att i detta sammanhang ta sikte bara på fall i vilka utländska skiljeavtal aktualiseras. Och det kan dessutom betvivlas att en tillfredsställande ordning kan skapas genom en reform som endast avser en mindre förändring av utgångspunkten för tidsfristen.

Fakulteten ifrågasätter därför om inte en mer radikal lagändring framstår som motiverad – i linje med de syften som bär upp motionen. En möjlighet vore i så fall att införa motsvarande regler som de vilka sedan länge gäller i Västtyskland. Detta lands *Zivilprozessordnung* ger över huvud taget inte

någon bestämd tidsfrist för skiljedoms meddelande utan innehåller endast föreskrifter enligt vilka missnöjd part kan ingripa mot det fallet att skiljemännen otillbörligen fördröjer skiljeförfarandet (se §§ 1032 och 1033, vilka båda innehåller lokutionen --- "die Erfüllung seiner Pflichten ungebührlich verzögert"). Om en i skiljeavtalet utsedd skiljeman otillbörligen fördröjer förfarandet inträffar "Ausserkrafttreten des Schiedsvertrags". Om en skiljeman som inte utsetts genom skiljeavtalet gör sig skyldig till samma försummelse kan följden bli "Ablehnung".

Den sistnämnda konsekvensen kan inträffa även enligt svensk rätt (10 § tredje stycket SML), däremot kan inte enligt svensk rätt skiljeavtalet anses förfallet till följd av passivitet hos skiljemän som utsetts genom skiljeavtalet (9 § e contrario).

En anpassning till den västtyska förebilden skulle enligt fakultetens mening lagtekniskt kunna åstadkommas genom följande åtgärder: 1) 9 § SML förses med ett tillägg som i sakligt hänseende svarar mot 10 § 3 stycket. 2) 18 § upphävs (vilket såsom bieffekt får en elimination av åtskilliga besvärliga problem). 3) 21 § första stycket 1. upphävs såvitt gäller orden "eller meddelat --- bestämda tiden" (denna justering skulle medföra att 4. finge anses tillämplig - något som förefaller helt rimligt - på det fallet att skiljemännen meddelat dom efter tidpunkt som överenskommit genom avtal mellan parterna).

Fakulteten påpekar att en komplicerande omständighet är att det i vissa speciella situationer kan ligga i en ekonomiskt eller socialt svag parts intresse att ett skiljeavtal automatiskt upphör att gälla om inte skiljedom meddelats inom viss tid (se Bolding i SvJT 1958 s. 71 ff. ävensom rättsfallet SvJT 1959 rf. s. 61). Härvidlag är emellertid att märka att den ifrågavarande preklusionsregeln är ett ganska dåligt instrument för tillgodoseende av partens rättssäkerhet (parten är i vart fall under avsevärd tid berövad möjligheten att framtinga process vid domstol). Den svaga partens rättssäkerhetsintresse skulle betydligt bättre kunna tillgodoses genom att skiljemannalagen - även på denna punkt - anpassades efter västtysk förebild, anser fakulteten. Zivilprozessordnung (§ 1025, Absatz II) stadgar:

Der Schiedsvertrag ist unwirksam, wenn eine Partei ihre wirtschaftliche oder soziale Überlegenheit dazu ausgenutzt hat, den anderen Teil zu seinem Abschluss oder zur Annahme von Bestimmungen zu nötigen, die ihr im Verfahren, insbesondere hinsichtlich der Ernennung oder Ablehnung der Schiedsrichter, ein Übergewicht über den anderen Teil einräumen.

Sammanfattningsvis hyser således fakulteten den uppfattningen att den genom motionen aktualiserade lagstiftningsfrågan är tämligen komplicerad och omfattande. Samtidigt understryker fakulteten frågans stora vikt och tillstyrker att lagstiftningsåtgärder företas så snart som möjligt.

Såsom tidigare nämnts avstyrks förslaget i denna del helt av *riksskatteverket*, som anser att det inte finns skäl att särbehandla dessa, som verket tror, mycket sällsynta fall av utländska skiljeavtal med svensk anknytning.

Förslaget innebär att de utsedda skiljemännen får sex månader på sig att avgöra tvisten till skillnad från andra skiljeförfaranden där tiden för att utse skiljemän räknas in i sexmånadersperioden. Det har enligt verkets uppfattning inte påvisats att ifrågavarande utländska skiljeavtal skulle vara av särskilt besvärlig natur och därför kräva längre handläggningstid. Inträffar det att det tar lång tid att utse skiljeman och tvisten anses vara av besvärlig natur torde det inte föreligga några svårigheter att hos överexekutor få en förlängning av tiden. Vanligtvis överenskommer i ett sådant fall parterna själva om att förlänga tiden. Verket anser vidare det som olämpligt att tiden från det att skiljeavtalets tillämpning påkallas till det att skiljemännen utsetts teoretiskt blir obegränsad.

Övergångsbestämmelserna

Frågan om utformningen av övergångsbestämmelserna tas upp i *Advokatsamfundets* yttrande. Samfundet påpekar att det beträffande båda ändringsförslagen anges helt kort att ändringarna träder i kraft en vecka efter publikation i Svensk författningssamling. Mot bakgrunden av vad som tidigare brukats i svensk skiljemannalagstiftning är tolkningen av övergångsbestämmelserna möjligen oklar; och det kan göras gällande att den tolkning som kanske ligger närmast till hands inte bör accepteras, framhåller samfundet.

Det brukar anses att nya lagar av processrättslig karaktär får verkan även beträffande bestående rättsförhållanden och alltså på sätt och vis har retroaktiv effekt. Skiljemannarätten klassificeras ofta som en gren av processrätten men har otvivelaktigt starka avtalsrättsliga inslag. Vid tillkomsten av vår första skiljemannalag 1887 diskuterades frågan om övergångsbestämmelsens utformning rätt ingående (NJA 1887 nr 4 s. 38 f). Man övervägde två alternativ: a) att undanta alla existerande skiljeavtal från den nya lagens tillämpningsområde och b) att endast undanta fall där skiljeavtalets tillämpning påkallats före lagens ikraftträdande. Det är enligt samfundets mening intressant att konstatera att ingen föreslog det rent processrättsliga alternativet, nämligen c) att inga fall skulle undantas utan lagen ges generell giltighet. I diskussionen nämndes möjligheten att dela in lagens bestämmelser i två grupper, som tydligen skulle ha olika övergångsbestämmelser, men slutresultatet blev att alternativet a) valdes för lagen i dess helhet.

Den angivna typen av övergångsbestämmelse tillämpades sedan både vid de omfattande ändringarna i skiljerättslagstiftningen år 1919 och vid utfärdandet av den nya skiljemannalagen 1929. Den samtidigt införda LUSK gavs däremot en övergångsbestämmelse av typen c).

Mot bakgrunden av den skisserade utvecklingen kan enligt samfundets mening en viss tveksamhet råda om tolkningen av de nya övergångsbestämmelserna, som formellt är av typen c). Samma tvekan gäller övergångsbestämmelserna i 1971 års lagstiftning (SFS 1971:1254 och 1255, jfr. 1972:57).

Om slutsatsen är att de skall ges en "processrättslig" tolkning, uppkommer frågan om lagstiftningen är fullt rättvis. Det är inte omöjligt att rättsförluster kan uppstå, t. ex. om skiljeförfarande påkallats fem månader före nya lagens ikraftträdande och skiljemän utsetts två månader före samma tidpunkt men ännu inte meddelat dom.

Samfundet finner alltså att övergångsbestämmelsen eventuellt bör ändras och i varje fall kommenteras i motiven till den nya lagstiftningen.

Utskottet

I motionen läggs fram förslag till lagändringar vilka syftar till att avhjälpa vissa praktiska olägenheter som kan uppstå, när skiljeförfarande på grund av utländskt skiljeavtal genomförs i Sverige. Dels förordar motionären att i 26 § *lagen (1929:145) om skiljemän (SML)* införes en kompletterande bestämmelse om att överexekutor i Stockholm skall fungera som reservforum i fråga om vissa ansökningsärenden när i ett utländskt skiljeavtal föreskrives, att skiljeförfarandet skall äga rum i Sverige men ingen av parterna har sitt hemvist här i riket. Dels föreslår motionären sådan ändring av 4 § *lagen (1929:147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar (LUSK)* att sexmånadersfristen för skiljedoms meddelande i vissa fall räknas från den dag skiljemän utsågs, när skiljeförfarande äger rum i Sverige på grund av utländskt skiljeavtal.

De praktiska tillämpningsfrågor som motionären tar upp har aktualiserats av de ändringar, som år 1971 genomfördes i skiljedomslagstiftningen och som bl. a. innebar att möjlighet öppnades att genomföra skiljeförfarande i Sverige även i vissa fall när parterna inte har hemvist i Sverige och inte har avtalat om att förlägga förfarandet hit. Förutsättningen för att förfarandet i dessa fall skall få äga rum här i riket är att parterna i skiljeavtalet överlämnat till skiljenämnd eller skiljedomsinstitution att bestämma platsen för förfarandet och att det i enlighet härmed bestämts att förfarandet skall förläggas till Sverige.

Utskottet vill till en början framhålla att motionärens förslag har fått ett övervägande positivt mottagande vid remissbehandlingen. Flertalet remissinstanser vitsordar att de nuvarande bestämmelserna kan ge upphov till praktiska tillämpningssvårigheter av det slag motionären påtalat och att de framlagda lagförslagen är ägnade att undanröja dessa olägenheter. Motionförslagen har därför i allmänhet hälsats med tillfredsställelse.

Beträffande den lagtekniska utformningen har så gott som samtliga remissinstanser ansett att lagförslaget om ett införande av en supplerande forumregel i 26 § SML utan ändringar kan läggas till grund för lagstiftning. Däremot har åtskilliga remissinstanser framfört erinringar beträffande utformningen av förslaget om ändrad metod för beräkning av tidsfristen för skiljedoms meddelande i 4 § LUSK. Remisskritiken går bl. a. ut på att den föreslagna tidsberäkningen beträffande utländska skiljeavtal också borde

avse sådana svenska skiljeavtal, där båda parter har hemvist utomlands men där i skiljeavtalet bestämts att skiljeavtalet skall äga rum här i riket. En remissinstans kritiserar också de föreslagna övergångsbestämmelserna till detta lagförslag.

Enligt utskottets mening är det angeläget att den svenska skiljedoms-lagstiftningen är så utformad att den inte försvårar genomförande i Sverige av skiljeförfarande på grund av utländska skiljeavtal. Remissyttrandena bekräftar att de i motionen berörda problemen kan föranleda parter och skiljemän att avstå från valet av Sverige som plats för skiljeförfarandet trots att de annars velat förlägga förfarandet hit. Detta finner utskottet vara otillfredsställande. Utskottet anser därför att man bör vidta lagstiftningsåtgärder för att komplettera de nuvarande reglerna i de hänseenden motionären förordat.

När det gäller den närmare utformningen av de lagändringar som bör vidtas vill utskottet emellertid peka på att frågan om ändrad utgångspunkt för tidsfristen i 4 § LUSK är tämligen komplicerad. Med hänsyn till remissutfallet finner utskottet att motionsförslaget i denna del kräver ytterligare överväganden innan det kan leda till lagstiftning. Dessa fortsatta överväganden är av den arten att de enligt utskottets mening bör ske inom justitiedepartementet. Utskottet vill i sammanhanget också erinra om att de i motionen berörda spörsmålen tidigare varit behandlade i en departementspromemoria (Ds Ju 1972:29). Detta lagstiftningsärende har inte ansetts vara av sådan angelägenhetsgrad att det krävt särskild prioritering. Det har därför fått stå tillbaka för angelägnare lagstiftningsuppgifter. Enligt vad utskottet erfarit pågår f. n. beredning av ärendet inom departementet och avsikten är att en proposition på grundval av promemorian och de däröver inhämtade remissyttrandena skall kunna föreläggas riksdagen i höst.

Vid nu angivna förhållanden anser utskottet att det från riksdagens sida finns skäl att avvakta resultatet av de överväganden som f. n. pågår inom justitiedepartementet beträffande de båda lagstiftningsfrågor, som berörs av motionen. Med hänsyn till det nära sambandet mellan dessa frågor vill utskottet inte heller förorda att man bryter ut forumfrågan ur det pågående beredningsarbetet och redan nu genomför separat lagstiftning i denna del. Utskottet vill emellertid samtidigt understryka att det med hänsyn till de berörda problemens praktiska betydelse för bl. a. svenska företag med internationella affärsförbindelser är angeläget att arbetet i resterande delar fortsätter. Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motionen 1975:1141 ger regeringen
till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 29 april 1975

På lagutskottets vägnar

IVAN SVANSTRÖM

Närvarande: herrar Svanström (c), Lidgard (m), fru Åsbrink (s), herrar
Andersson i Södertälje (s), Torwald (c), Olsson i Timrå (s), Winberg (m),
fru Nilsson i Sunne (s), herrar Olsson i Sundsvall (c), Israelsson (vpk), fru
Tillander (c), herr Gustafsson i Stockholm (s), fru Johansson i Hovmantorp
(s), herr Henmark (fp) och fru Karlsson (c).

I motionen framlagda lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i lagen (1929:145) om skiljemän

Härigenom föreskrives att 26 § lagen (1929:145) om skiljemän skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §

Rätt domstol vare i mål, som avses i 21 §, den allmänna underrätt, varunder svaranden lyder i tvistemål, som rör hans person, och i mål, varom förmåles i 25 §, domstolen i den ort, där skiljedomen meddelats. Finnes ej behörig domstol efter vad nu är sagt, upptages målet av Stockholms rådstuvurätt.

Ansökningsärenden enligt 8, 10 och 18 §§ upptages av överexekutor i den ort, där endera parten har sitt hemvist. Har enahanda ansökan gjorts hos mer än en överexekutor, vare den överexekutor behörig, hos vilken ansökan först gjordes, och beslut, som av annan överexekutor meddelas, ogillt. Ansökan må ej bifallas, med mindre sökandens motpart lämnats tillfälle att yttra sig. Avser ansökan skiljemans skiljande från uppdraget, bör jämväl skiljemannen höras.

Ansökningsärenden enligt 8, 10 och 18 §§ upptagas av överexekutor i den ort, där endera parten har sitt hemvist. *Har ingendera parten hemvist i Sverige, upptages ärendet av överexekutor i Stockholm.* Har enahanda ansökan gjorts hos mer än en överexekutor, vare den överexekutor behörig, hos vilken ansökan först gjordes, och beslut, som av annan överexekutor meddelas, ogillt. Ansökan må ej bifallas, med mindre sökandens motpart lämnats tillfälle att yttra sig. Avser ansökan skiljemans skiljande från uppdraget, bör jämväl skiljemannen höras.

Mot överexekutors beslut, varigenom skiljeman blivit utsedd eller skild från uppdraget eller fråga om förlängning av tiden för skiljedoms meddelande avgjorts, må klagan ej föras.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

2. Förslag till

Lag om ändring i lagen (1929:147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar

Härigenom föreskrives att 4 § lagen (1929:147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Ej må på grund av utländskt skiljeavtal skiljemannaförfarande äga rum här i riket, utan så är att, i fall som avses i 1 § andra stycket, skiljemännen eller skiljedomsinstitution i enlighet med avtalet bestämt att förfarandet skall äga rum här i riket eller den part, mot vilken avtalet göres gällande, efter dess tillkomst bosatt sig här. I sådant fall länder i avseende å förfarandet till efterrättelse vad i lagen om skiljemän stadgas i fråga om förfarande i anledning av svenskt skiljeavtal.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Ej må på grund av utländskt skiljeavtal skiljemannaförfarande äga rum här i riket, utan så är att, i fall som avses i 1 § andra stycket, skiljemännen eller skiljedomsinstitution i enlighet med avtalet bestämt att förfarandet skall äga rum här i riket eller den part, mot vilken avtalet göres gällande, efter dess tillkomst bosatt sig här. I sådant fall länder i avseende å förfarandet till efterrättelse vad i lagen om skiljemän stadgas i fråga om förfarande i anledning av svenskt skiljeavtal. *Har icke skiljemännen utsetts i skiljeavtalet skall dock den i 18 § andra stycket lagen (1929:145) om skiljemän föreskrivna tiden om sex månader för skiljedomsmeddelande räknas från det skiljemännen utsågs.*

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1971:1255 (jfr 1972:57).

